

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
เรื่อง คุณสมบัติของคณบดีและหัวหน้าภาควิชา

มหาวิทยาลัยมหิดลได้มีหนังสือ ที่ ศธ ๐๕๑๗/๗๐๗๗ ลงวันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๕๙ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า ตามที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้มีบันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง มหาวิทยาลัยบูรพาขอหารือคุณสมบัติหัวหน้าภาควิชาตามเรื่องเสร็จที่ ๑๕๑/๒๕๕๙ ว่า บุคลากรสายวิชาการของมหาวิทยาลัยบูรพา มีทั้งผู้ที่เป็นข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัยและพนักงานมหาวิทยาลัย พนักงานมหาวิทยาลัยของมหาวิทยาลัยบูรพาที่ได้ทำหน้าที่เป็นอาจารย์ผู้สอนและทำงานประจำอยู่ในมหาวิทยาลัยจึงเป็นคณาจารย์ประจำของมหาวิทยาลัยและมีสิทธิได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าภาควิชาตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยบูรพา พ.ศ. ๒๕๓๓ นั้น

เนื่องจากมาตรา ๒๓ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๓๒ และมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ. ๒๕๓๐ ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ดำรงตำแหน่งคณบดี ผู้อำนวยการ วิทยาลัย สถาบัน สำนัก ศูนย์ และหัวหน้าส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ และหัวหน้าภาควิชา ไว้ว่า ให้สภามหาวิทยาลัยเป็นผู้พิจารณาแต่งตั้งจากข้าราชการพลเรือนของมหาวิทยาลัยผู้ซึ่งได้รับปริญญาในระดับหนึ่งระดับใด หรือเทียบเท่าจากมหาวิทยาลัยหรือสถานศึกษาชั้นสูงอื่นที่สภามหาวิทยาลัยรับรอง มหาวิทยาลัยมหิดลจึงขอหารือมายังสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ว่า

๑. พนักงานมหาวิทยาลัยของมหาวิทยาลัยมหิดลที่ได้ทำหน้าที่สอนและทำงานประจำอยู่ในมหาวิทยาลัยมหิดล จะเป็นคณาจารย์ประจำตามนัยของมาตรา ๔๑ หรือไม่

๒. พนักงานมหาวิทยาลัยของมหาวิทยาลัยมหิดล จะสามารถดำรงตำแหน่งคณบดี ผู้อำนวยการ วิทยาลัย สถาบัน สำนัก ศูนย์ และหัวหน้าส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ และหัวหน้าภาควิชา ได้หรือไม่

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๘) ได้พิจารณาข้อหารือของมหาวิทยาลัยมหิดล ประกอบกับได้รับฟังคำชี้แจงข้อเท็จจริงจากผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาและมหาวิทยาลัยมหิดล) แล้ว มีความเห็นดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง กรณีพนักงานมหาวิทยาลัยของมหาวิทยาลัยมหิดลที่ได้ทำหน้าที่สอนและทำงานประจำอยู่ในมหาวิทยาลัยมหิดล จะเป็นคณาจารย์ประจำตามนัยของมาตรา ๔๑ หรือไม่ นั้น เห็นว่า มาตรา ๔๑^๑ แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ. ๒๕๓๐ ได้กำหนดให้ตำแหน่งทางวิชาการของคณาจารย์ประจำมี ตำแหน่งศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ และอาจารย์ แต่ไม่ได้ให้ความหมายของคำว่าคณาจารย์ประจำไว้แต่อย่างใด อันเนื่องมาจากที่ผ่านมามีผู้ที่ดำรงตำแหน่งทางวิชาการในฐานะเป็นคณาจารย์ประจำจะมีเพียงข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัยเท่านั้น แต่เมื่อมีมติคณะรัฐมนตรีให้มหาวิทยาลัยรับพนักงานมหาวิทยาลัยทดแทนตำแหน่งข้าราชการที่เกษียณอายุเพื่อรองรับการดำเนินการเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ทำให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการสามารถมีได้ทั้งผู้ที่เป็นข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัยและผู้ที่เป็นพนักงานมหาวิทยาลัย ประกอบกับคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๘) เคยให้ความเห็นเกี่ยวกับถ้อยคำดังกล่าวในเรื่องเสรีจที่ ๑๕๑/๒๕๔๙^๒ ไว้ว่า “คณาจารย์ประจำ หมายถึงบุคลากรของมหาวิทยาลัยที่มีหน้าที่เป็นอาจารย์ผู้สอนและทำงานประจำอยู่ในมหาวิทยาลัยเป็นสำคัญไม่รวมถึงบุคลากรสายสนับสนุนและอาจารย์พิเศษแต่อย่างใด” ดังนั้น พนักงานมหาวิทยาลัยของมหาวิทยาลัยมหิดลที่ได้ทำหน้าที่สอนและทำงานประจำอยู่ในมหาวิทยาลัยมหิดล จึงเป็นคณาจารย์ประจำตามนัยของมาตรา ๔๑

ประเด็นที่สอง กรณีพนักงานมหาวิทยาลัยจะสามารถดำรงตำแหน่งคณบดี ผู้อำนวยการ วิทยาลัย สถาบัน สำนัก ศูนย์ และหัวหน้าส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ และหัวหน้าภาควิชาได้หรือไม่ นั้น เห็นว่า แม้จะมีบทบัญญัติมาตรา ๒๓^๓

^๑ มาตรา ๔๑ คณาจารย์ประจำของมหาวิทยาลัยมีตำแหน่งทางวิชาการ ดังนี้

- (๑) ศาสตราจารย์
- (๒) รองศาสตราจารย์
- (๓) ผู้ช่วยศาสตราจารย์
- (๔) อาจารย์

คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการแต่งตั้ง และการเข้าดำรงตำแหน่งคณาจารย์ประจำของมหาวิทยาลัย ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย

^๒ บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง มหาวิทยาลัยบูรพาขอหารือกรณีคุณสมบัติ หัวหน้าภาควิชา ส่งพร้อมหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ที่ นร ๐๙๐๑/๐๒๗๘ ลงวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๔๙ ถึงสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

^๓ มาตรา ๒๓ ในบัณฑิตวิทยาลัย ให้มีคณบดีคนหนึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบในการบริหารงานของบัณฑิตวิทยาลัย โดยให้สภามหาวิทยาลัยเป็นผู้พิจารณาแต่งตั้งจากข้าราชการพลเรือนของมหาวิทยาลัยผู้ซึ่งได้รับปริญญาระดับหนึ่งระดับใด หรือเทียบเท่าจากมหาวิทยาลัยหรือสถานศึกษาชั้นสูงอื่นที่ สภามหาวิทยาลัยรับรอง

มาตรา ๓๒^๔ และมาตรา ๓๕^๕ แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ. ๒๕๓๐ กำหนดให้ สภามหาวิทยาลัยเป็นผู้พิจารณาแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวจากข้าราชการพลเรือนของ มหาวิทยาลัยผู้ซึ่งได้รับปริญญาในระดับหนึ่งระดับใดหรือเทียบเท่าจากมหาวิทยาลัยหรือสถานศึกษา ชั้นสูงอื่นที่สภามหาวิทยาลัยรับรองก็ตาม แต่เมื่อได้พิจารณาข้อเท็จจริงที่ว่าในขณะที่มีการตรา พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ. ๒๕๓๐ บุคลากรของมหาวิทยาลัยมีแต่เพียงผู้ที่เป็น ข้าราชการพลเรือนของมหาวิทยาลัยเท่านั้น การบัญญัติถ้อยคำว่า “ข้าราชการพลเรือนของ มหาวิทยาลัย” และคำว่า “คณาจารย์ประจำ” ในบทมาตราร่างต่างๆ ของกฎหมายดังกล่าวแม้จะมีการ ใช้ถ้อยคำที่แตกต่างกันแต่น่าจะมีเจตนารมณ์ให้มีความหมายเช่นเดียวกันคือประสงค์ให้ผู้ที่เป็น คณาจารย์ประจำเป็นผู้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารของมหาวิทยาลัย ดังนั้น เมื่อได้วินิจฉัยในประเด็นที่ หนึ่งแล้วว่า คณาจารย์ประจำหมายความว่าความรวมถึงพนักงานมหาวิทยาลัยที่ได้ทำหน้าที่สอนและ ทำงานประจำอยู่ในมหาวิทยาลัยมหิดลแล้ว ประกอบกับเพื่อแก้ไขปัญหาในการพิจารณาแต่งตั้งผู้ ที่เหมาะสมมาดำรงตำแหน่งดังกล่าวในขณะที่มหาวิทยาลัยยังไม่สามารถดำเนินการเพื่อเปลี่ยน ฐานะเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐได้ พนักงานมหาวิทยาลัยของมหาวิทยาลัยมหิดลจึงสามารถ ดำรงตำแหน่งคณบดี ผู้อำนวยการ วิทยาลัย สถาบัน สำนัก ศูนย์ และหัวหน้าส่วนราชการที่ เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ และหัวหน้าภาควิชาได้

(ลงชื่อ) พรทิพย์ จาละ

(คุณพรทิพย์ จาละ)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ตุลาคม ๒๕๔๙

---

^๔ มาตรา ๓๒ การแต่งตั้ง คุณสมบัติ วาระการดำรงตำแหน่งของผู้บัญชาการ รอง ผู้อำนวยการ หัวหน้าส่วนราชการ และรองหัวหน้าส่วนราชการตามมาตรา ๓๑ ตลอดจนการปฏิบัติราชการแทน การ รักษาราชการแทน และการแต่งตั้งผู้รักษาราชการแทนให้นำมาตรา ๒๓ มาตรา ๒๔ และมาตรา ๒๕ มาใช้บังคับ โดยอนุโลม

^๕ มาตรา ๓๕ ในภาควิชา ให้มีหัวหน้าภาควิชาคนหนึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบใน การบริหารงานของภาควิชา และอาจมีรองหัวหน้าภาควิชาคนหนึ่ง เพื่อปฏิบัติราชการแทนหัวหน้าภาควิชาตามที่ หัวหน้าภาควิชาจะมอบหมาย

การแต่งตั้ง คุณสมบัติ วาระการดำรงตำแหน่งของหัวหน้าภาควิชาและรองหัวหน้าภาควิชา ตามวรรคหนึ่ง ตลอดจนการปฏิบัติราชการแทน การรักษาราชการแทน และการแต่งตั้งผู้รักษาราชการแทนให้ นำมาตรา ๒๓ มาตรา ๒๔ และมาตรา ๒๕ มาใช้บังคับโดยอนุโลม